

POSTANOWIENIE

Dnia 9 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

w sprawie **K. W.**,
o zadośćuczynienia za niesłuszne pozbawienie wolności w sprawie o wykroczenie,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 9 stycznia 2025 r.,
kwestii dopuszczalności kasacji pełnomocnika wnioskodawcy
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu
z dnia 21 września 2023 r., II AKa 220/23,
utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Zielonej Górze
z dnia 12 czerwca 2023 r., II Ko 73/23,

p o s t a n o w i ł:

1. **pozostawić kasację bez rozpoznania;**
2. **zwolnić wnioskodawcę K. W. od kosztów sądowych postępowania kasacyjnego, obciążając nimi Skarb Państwa;**
3. **zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adw. P. D., Kancelaria Adwokacka w Z., kwotę 369 (trzysta sześćdziesiąt dziewięć) złotych, w tym VAT, tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu.**

UZASADNIENIE

Przed Sądem Najwyższym zawisła sprawa K. W., domagającego się zadośćuczynienia za niesłuszne pozbawienie wolności w sprawie o wykroczenie, z uwagi na wniesienie przez jego pełnomocnika kasacji od wyroku Sądu

Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 21 września 2023 r., II AKa 220/23, utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 12 czerwca 2023 r., II Ko 73/23. Pełnomocnik wnioskodawcy zaskarżył wyrok Sądu odwoławczego w całości i zarzucił mu rażącą obrazę przepisów prawa procesowego, tj. art. 114 § 1 k.p.w. oraz rażącą obrazę art. 41 ust. 5 Konstytucji RP, wnosząc o uchylenie wyroku Sądu II instancji i przekazanie mu sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasację wniesioną przez pełnomocnika wnioskodawcy należało pozostawić bez rozpoznania jako pochodzącą od podmiotu nieuprawnionego do jej wniesienia.

Zgodnie z art. 531 § 1 k.p.k. Sąd Najwyższy pozostawia bez rozpoznania przyjętą kasację, jeżeli nie odpowiada ona przepisom wymienionym w art. 530 § 2 k.p.k. lub gdy przyjęcie kasacji nastąpiło na skutek niezasadnego przywrócenia terminu. Jednocześnie zgodnie z art. 429 § 1 k.p.k., do którego odsyła powołany art. 530 § 2 k.p.k., odmowa przyjęcia środka odwoławczego następuje m.in. jeżeli został wniesiony przez osobę nieuprawnioną. Kasacja pełnomocnika wnioskodawcy została przyjęta do rozpoznania zarządzeniem upoważnionego Sędziego Sądu odwoławczego (k. 141). Z uwagi na treść art. 531 § 1 k.p.k., pomimo formalnego przyjęcia kasacji, Sąd Najwyższy nie jest zwolniony od obowiązku zbadania czy kasacja jest dopuszczalna w świetle obowiązującego prawa – art. 429 § 1 k.p.k. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 lipca 2024 r., IV KK 246/24). Wskazane przepisy normujące procedurę badania dopuszczalności kasacji znajdują zastosowanie w sprawach wykroczeniowych – art. 112 k.p.w.

W tej sprawie niezbędne jest ustalenie czy postępowanie zainicjowane wnioskiem ukaranego o zadośćuczynienie za niesłuszne pozbawienie wolności jest postępowaniem, w którym mają zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania karnego regulujące wniesienie kasacji, czy też jest to „sprawa o wykroczenie” w rozumieniu art. 110 § 1 k.p.w. K. W. domagał się zadośćuczynienia za pozbawienie wolności w sprawie o wykroczenie (konkretnie za wykonanie wobec niego kary zastępczej czterech dni aresztu w sprawie wykroczeniowej zarejestrowanej pod sygnaturą VI W 125/12). Podstawę prawną takiego roszczenia stanowi art. 114 § 1

k.p.w., a w kwestiach proceduralnych Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia odsyła do odpowiedniego stosowania wyłącznie przepisów art. 553 k.p.k., art. 556 § 4 k.p.k., art. 557 k.p.k. i art. 558 k.p.k., samemu regulując część kwestii proceduralnych w art. 115 k.p.w. W orzecznictwie Sądu Najwyższego i w literaturze wykształcił się spójny pogląd, zgodnie z którym pojęcie „sprawy o wykroczenie”, którym posługuje się art. 110 § 1 k.p.w., obejmuje również postępowanie mające za przedmiot kwestię odszkodowania za szkodę i zadośćuczynienia za krzywdę wyrządzoną niesłusznym ukaraniem czy zastosowaniem środków przymusu w toku postępowania wykroczeniowego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 sierpnia 2011 r., III KK 23/11; z dnia 26 października 2016 r., II KZ 36/16; T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, LEX/el 2012, t. 4 do art. 110). Sąd Najwyższy w obecnym składzie aprobuje to stanowisko.

Powyższe ustalenie determinuje krąg podmiotów uprawnionych do wniesienia kasacji. Zgodnie z art. 110 § 1 k.p.w., kasację w sprawie o wykroczenie mogą wnieść wyłącznie: Prokurator Generalny lub Rzecznik Praw Obywatelskich, a w określonych rodzajach spraw także Zastępca Prokuratora Generalnego do Spraw Wojskowych i Rzecznik Praw Dziecka. Nie ma natomiast możliwości wniesienia kasacji przez stronę procesową. Dlatego też wniesienie w tej sprawie – sprawie o wykroczenie – kasacji przez stronę, tj. wnioskodawcę (jego pełnomocnika), było niedopuszczalne.

Z tego względu kasację pełnomocnika wnioskodawcy należało pozostawić bez rozpoznania z uwagi na treść art. 531 § 1 k.p.k. w zw. z art. 530 § 2 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.w. i art. 110 § 1 k.p.w.

Rozstrzygnięcie o zwolnieniu wnioskodawcy od kosztów sądowych za postępowanie kasacyjne uzasadniają względy słuszności. W orzecznictwie Sądu Najwyższego trafnie podkreśla się, że względy słuszności przemawiają za tym, aby podmioty wnoszące kasację nie ponosiły negatywnych skutków błędnych decyzji organów sądowych o przyjęciu kasacji i wezwaniu do uiszczenia opłat sądowych od kasacji (por. postanowienie z dnia 10 listopada 2010 r., WK 9/10), jak również, że względy te przemawiają za nieobciążaniem strony kosztami, gdy nie miała ona

wpływu na wniesienie przez reprezentanta procesowego niedopuszczalnej kasacji (por. postanowienie z dnia 12 kwietnia 2016 r., V KK 21/16).

W kasacji jej autor – pełnomocnik wyznaczony z urzędu zawarł również wniosek o zasądzenie od Skarbu Państwa na jego rzecz kosztów udzielonej pomocy prawnej, deklarując, że nie zostały one uiszczone ani w całości, ani w części (k. 125v). Autor kasacji – adwokat P. D. - został wyznaczony jako pełnomocnik z urzędu „celem ewentualnego sporządzenia i podpisania kasacji” zarządzeniem Przewodniczącego II Wydziału Karnego Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 14 listopada 2023 r. (k. 122; w zarządzeniu pomyłkowo uznano wnioskodawcę za skazanego i wyznaczono mu „obrońcę z urzędu” a nie pełnomocnika).

Sądowi Najwyższemu znany jest dominujący w orzecznictwie pogląd, zgodnie z którym wyznaczenie obrońcy z urzędu dla dopełnienia szczególnych wymogów stawianych kasacji, nie upoważnia do żądania wynagrodzenia za jej sporządzenie i wniesienie przez powołanego z urzędu adwokata, który nie potrafi sprostać wymogom sporządzenia formalnie skutecznej skargi kasacyjnej i wniósł kasację, która okazała się w ogóle niedopuszczalna. Skarb Państwa nie może bowiem ponosić kosztów czynności procesowo wadliwych, a dokonanych przed podmiot fachowy, powołany specjalnie po to, aby do wadliwości takich nie dopuścić i uchronić stronę przed ich proceduralnymi skutkami (tak, m.in.: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2015 r., II KK 310/15 oraz z dnia 22 maja 2019 r., V KK 141/19). Sąd Najwyższy konsekwentnie powołuje się na ten pogląd pozostawiając bez rozpoznania kasacje wniesione co prawda przez podmioty uprawnione, ale z różnych powodów nieodpuszczalne.

W tej sprawie pełnomocnik wyznaczony z urzędu powinien sprawdzić, czy K. W. w ogóle jest uprawniony do wniesienia kasacji i po negatywnym zweryfikowaniu tej okoliczności, złożyć oświadczenie o braku podstaw do jej sporządzenia i wniesienia, za co przysługiwałoby mu wynagrodzenie przewidziane w § 17 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2024 r., poz. 763).

Pełnomocnik jednak błędnie uznał wniesienie kasacji przez stronę procesową za dopuszczalne. Co jednak istotne w tej sprawie, podobnej, nieprawidłowej oceny kręgu podmiotów uprawnionych do wniesienia kasacji dokonał najpierw organ sądowy wyznaczając pełnomocnika z urzędu w sytuacji, gdy K. W. w ogóle nie miał uprawnienia do zaskarżenia wyroku kasacją. Dodać należy, że kasację za dopuszczalną uznał także upoważniony sędzia, wydając następnie zarządzenie o jej przyjęciu do rozpoznania. Mając na względzie to, że wyznaczenie pełnomocnika z urzędu przez organ procesowy w tej sprawie nastąpiło dla podmiotu, który w myśl przepisów prawa w ogóle nie był uprawniony do wniesienia kasacji, jak również to, że także za sporządzenie opinii o braku podstaw do wniesienia kasacji pełnomocnikowi wyznaczonemu z urzędu przysługiwałoby wynagrodzenie, należało zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika wnioskodawcy wynagrodzenie za świadczoną pomoc prawną. Ze względu na to, że wniesienie kasacji przez K. W. jako stronę postępowania było w tej sprawie niedopuszczalne, Sąd Najwyższy nie mógł zasądzić na rzecz jego pełnomocnika wyznaczonego z urzędu opłaty za sporządzenie i wniesienie kasacji, a jedynie wynagrodzenie za podjęcie czynności w toku postępowania związanego z wniesieniem kasacji, czyli 25% opłaty za reprezentowanie wnioskodawcy przed Sądem Najwyższym (§ 18 ust. 1 w zw. z § 17 ust. 3 pkt 6 wspomnianego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości).

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w części dyspozytywnej postanowienia.

ł.n

r.g.